Механизъм
за противодействие на тормоз и насилие
над деца в Детска градина №16 „Слънчева дъга““

SVILENA KIRILOVA DINKOVA
Digitally signed by SVILENA KIRILOVA DINKOVA
Date: 2025.09.16 12:00:05 +03'00'

Утвърждавам:
/С. Динкова/
Директор на ДГ№16“Слънчева дъга“

Същност на понятията тормоз, насилие и агресия.

Тормозът е форма на насилие, която се определя като сбор от съзнателни негативни постъпки, които са дълготрайни, насочени към едно и също дете от страна на едно и също друго дете , група деца или възрастен. Това включва:

- Злонамерена проява, която има за цел да нарани или унижи дете;
- Извършва се от позиция на силата, като едната страна използва доминиращата си позиция за да нарани другата физически или психически, да я унизи или изолира от социалния живот на групата или семейството.
- Повтаря се многократно във времето,не е изолиран , еднократен акт на агресия.
- Проявите на тормоз най-общо могат да бъдат разделени на следните основни групи:
- ***Физически тормоз***– блъскане, щипане, разрушаване, удряне, нанасяне на болка, спъване, затваряне в някое помещение;
- ***Вербален тормоз***– подмятания, подигравки, унижение, заплахи, обиди;
- ***Психически тормоз***– подмятане, подиграване, закачане, омаловажаване, заплахи, изнудване, повреждане на имущество, кражба, хвърляне на вещи, заплашителни погледи, неприятелско следене;
- ***Социален тормоз***– избягване, игнориране, изключване от дейността, одумване и разпространение на злобни слухове, упражняване на натиск върху другите да не влизат в приятелски отношения с децата, обект на тормоз.
- ***Виртуален-*** обидни, заплашителни и подигравателни текстови съобщения по мобилен телефон, електронна поща, Skype или Facebook; разпространяване на материали, които уронват достойнството на детето или го унижават; снимането на детето с мобилен телефон и свободното разпространяване на снимки или видео в интернет или други канали без негово съгласие, на слухове, клюки и заплахи в социалните мрежи, крадене на самоличност и др.
- ***Сексуален тормоз***– представлява всяка форма на нежелано словесно, несловесноили физическо поведение със сексуален характер, имащо за цел или водещо до накърняване на достойнството на лицето, и по-специално създаване на смущаваща, враждебна, деградираща (принизяваща), унизителна или обидна обстановка. Включва измислянето на сексуализирани прякори или имена, коментари за външността на някой и подигравки със

сексуално значение, неподходящо докосване, бележки и надписи със сексуално съдържание и т.н. до по-екстремни форми на нападане и насилие

Според **чл. 7 ал. 1 и ал. 2 от Закона за закрила на детето** всяко дете има право на закрила от насилие и всеки, на когото стане известно за дете, преживяло насилие, е длъжен да сигнализира органите по закрила.

Насилието обхваща широк кръг от прояви. То е явление със сериозни размери и оставя дълготрайни последици върху психичното здраве и поведение както на децата, които търпят насилие, така и на онези, които го извършват.

Агресията като акт включващ причиняване на вреда на някого или нещо е понятие,с което се означава регистър от поведения, насочени към нанасяне на вреда на другия или на себе си.

Повечето прояви на агресия се наблюдават в ситуация на защита на собствени интереси и защита на своето превъзходство, когато агресивни действия се използват като средство за достигане на определени цели. Съответно, максимално удовлетворение децата получават при достигане на желаната цел – било то внимание на връстници или привлекателна играчка – след което агресивни действия се прекратяват. По този начин, в повечето случаи на агресивни действия децата имат инструментален или реактивен характер. По същото време при някои деца се наблюдават агресивни действия, нямащи каквито и да е цели или насоки изключително причинявана на щета на другия. Например, момчето бута момичето в басейна и се смее над нейните сълзи. Физическа болка или унижение на връстници предизвиква при тези деца удовлетворение, а агресия в този случай е самоцел. Подобно поведение свидетелства за това че детето е насочено към вражда и жестокост, което разбира се предизвиква особена загриженост.

Физическият тормоз е формата, която възрастните най-често забелязват и затова често мерките за справяне обикновено са насочени именно към нея. Психическият и социалният тормоз по-трудно могат да бъдат установени, тъй като те не са така видими, а и децата, от своя страна, нямат нагласата да споделят с възрастните за своите преживявания. В много случаи социалният и психическият тормоз, като обидните думи и прякори, социалното изолиране и други се подценяват и считат за нормална част от процеса на социализация и израстване на децата. Тормозът, независимо от това как се упражнява, е деструктивен и опасен вид насилие. Следователно усилията за справяне с насилието от деца над деца в училище трябва да бъдат насочени към всички проявления на това явление, а не само към неговите физически форми.

Разпознаването на **физическото насилие** включва следните физически и поведенчески показатели:

- различни по вид и цвят натъртвания, включително синини, постоянни или чести червени петна, включително от пръсти, насинени очи, следи от ухапване;
- неправдоподобни или объркани обяснения за травмите, включително едносрични отговори;
- безпокойство и крайности в поведението - от агресивност до пасивност;
- лоша представа за себе си - децата смятат, че са заслужили насилието;
- прекалена отстъпчивост на детето и оставяне без протест да се прави каквото и да било с него;
- влошаване на здравословното състояние, което включва прилошавания, главоболие,

Основни елементи на механизма за предотвратяване и противодействие на тормоза

Осъзнаване и оценка на проблема

- Проучване и подпомагане психичното развитие децата в системата на предучилищното образование чрез превантивни мерки и сътрудничество по прилагането на механизъм за противодействие на тормоза между децата в ДГ. ➢ Дейности за предотвратяване на тормоза .

Дейности на ниво детска градина

- В ДГ се създава координационен съвет с ясни функции и делегирани отговорности, който да отговаря за планиране, проследяване и координиране на усилията за справяне с тормоза.
- Квалификация на учителите за развитие на личните и социални умения на децата.
- Разработване на процедури за въвеждане на защитна мрежа.

Дейности на ниво група

- За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията в детската група.
- Да се извеждат теми от учебното съдържание,свързани с формиране на ценностна система, социални умения, правила на поведение, емпатия,толерантност. Да се създават умения за екипна работа и използване на разнообразни похвати - напр.приказкотерапия , ролеви игри и други игри с правила и др.

Дейности с родители

На родителските срещи да се обсъждат казуси, свързани с тормоза, да се научат родителите как да реагират - без поведение на тормоз и насилие, как да комуникират с децата си без скрита агресия. Във всички случаи е необходимо родителите да бъдат уведомени за случилото се и предприетите мерки за разрешаване на ситуацията.

Дейности на ниво общност

- Координационният съвет съгласувано с директора на ДГ осигурява реални партньорства с външни за детската градина организации, служби и специалисти:
  - Дирекция "Социално подпомагане" - Отдел „Закрила на детето”
  - Общинска комисия за БППМН ;
  - МВР – Детска педагогическа стая .;
  - „Център за превенция на насилието и престъпността“;
  - други.

Правила и процедури за въвеждане на защитна мрежа

За да се изгради защитната мрежа е необходимо да се поставят ясни граници, изграждане на ценности, правила и процедури, които не допускат прояви на насилие и тормоз във взаимоотношенията между децата. Действия за справяне с установен тормоз:

- По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. Ако се касае за приятелска игра, учителят може да се намеси,за да предупреди децата да внимават да не се наранят.
- Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата и поведение, което е неприемливо. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически форми.

При наблюдавано поведение, което се индикира като тормоз, е необходимо да се предприемат следните действия:

- **Прекратяване на ситуацията на тормоз;**

Задължения на всеки учител/ служител е да се намеси,за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел, като:

- В случай на физически тормоз децата трябва да се разделят и да се прекрати незабавно физическият контакт между тях ;
- НЕ трябва веднага да се разпитва за случилото се,да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важно е учителят ясно да обяви пред всички,че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е станало жертва на насилието, особено в присъствие на насилника и други деца,защото това може да урони неговото достойнство. Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че не детето,обект на тормоз се нуждае от състрадание, а детето извършител, за да може то да развие това чувство към другите.

Реакции спрямо детето, упражнило тормоз:

- Когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи „подходът за възстановяване на щетата“ или да се приложи друга съгласуван мярка. Подходът за възстановяване на щетата се прилага като логическо последствие от отклоняващо се поведение, свързано с рушене на МБ . Същият подход успешно може да се приложи и когато се касае за нематериални щети. Неговото прилагане изисква по-задълбочен разговор с детето, което е извършило насилие,за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка.
- Учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, показва ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на самото дете, и че хората правят грешки, които следва да бъдат поправени, без да се налагат наказания;
- Ключов момент във "възстановяването на щетата" е, че учителят разговаря с детето, и му се дава право само да избира и решава как ще поправи грешката си. С това негово решение трябва да се съгласи и потърпевшото от тормоза дете;
- Учителят на групата изслушва детето, упражнило тормоза в отсъствието на потърпевшия.
- След изясняване на ситуацията и постигане на договорка, учителят за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка на директора;
- Учителят на групата може да потърси съдействие и от другите учители , които също

могат да подпомогнат работата .

Реакции спрямо детето, което е обект на тормоз:

- Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране у тях на умения за справяне с подобно поведение.
- Учителят разговаря с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат да бъдат дискретно проучени.Не се оказва публична подкрепа на потърпевшото дете с оглед опазване на достойнството му.
- Необходимо е да се подчертае поверителността на разговора, като се спомене кои ще бъдат уведомени за случилото се.
- Не се предлага среща между децата с цел помиряване и разбиране .
- Учителят наблюдава детето в следващите дни, за да се увери как се чувства и при необходимост отново разговаря с него.

Реакции спрямо наблюдателите:

- Учителят на групата изтъква тези, които са се намесили в защита правилата за поведение в групата и детската градина. От останалите очаква да направят същото, ако се случи в бъдещето;
- Учителят на групата насърчава децата за грижа спрямо другите , станали обект на тормоз.

Повтаряне на едни и същи нарушения на правилата

- Разговорът с родителите се провежда в партньорски взаимоотношения, като се предоставя отворено пространство за споделяне на техните опасения и гледни точки;
- Родителите трябва да бъдат запознати, че критиките, обидите и неглижирането на другото дете от тяхна страна само ще задълбочат конфликта;
- От разговора могат да бъдат изведени конкретни договорки кой какво може да предприеме и какво се очаква като резултат;
- Учителят насочва родителите за консултация с психолог.

При много сериозно ниво на тормоз – злоупотреба със сила, както и при екстремни ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето, телесния интегритет, както на детето-жертва, така и на детето-извършител се уведомява Дирекция социално подпомагане – Отдел за защита на детето, Държавната агенция за закрила на детето или МВР.

Учителят или служителят, станал свидетел на подобен тормоз, ако не може да се справи сам е длъжен да потърси помощ от други лица . След прекратяване на физическия контакт между лицата, свидетелят на тормоза уведомява директора и регистрира ситуацията на насилие като попълва заявка за извършване на консултативна и превантивна дейност в ситуация на насилие до Председателя на Комисия за превенция на деца жертви на насилие или в риск от насилие и тормоз и при кризисна интервенция;

Система за насочване към други служби

В случаите, когато поведението на дете се отличава с ясно изразени агресивни прояви, снижен контрол върху гнева,склонност да решава конфликтни ситуации с насилие се търси съдействието на отдел "Закрила на детето ". Като първа стъпка се уведомява директора на ДГ, който е задължен да уведоми съответния отдел „Закрила на детето” по местоживеене и отдела за „Закрила на детето”, на чиято територия е детската градина, местните комисии за БППМН, всички останали участници в мултидисциплинарния екип по силата на координационния механизъм.В тази връзка е необходимо да бъде потърсено съдействие от страна на социалните работници от отделите „Закрила на детето” към Дирекциите „Социално подпомагане”. Социалният работник е професионалистът, който може да проучи ситуацията, в която се намира детето, условията, при които живее, родителският капацитет и при необходимост да предприеме мерки, които да подпомогнат.

Класификация на формите на насилие и тормоз и предприемане на съответни действия

Първо ниво – нарушаване на правила			
Ниво на тормоз	Отговор на ДГ	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция

Форми на физическо насилие са например: леко удряне, бутане, щипане, драскане, дърпане на коса, хапане, подритване, замърсяване или разрушаване на нечия собственост Форми на психическо насилие са например: омаловажаване, клюкарене, обиждане, осмиване, засрамване, подвикване, ругаене, клеветене, подигравки, унижение, заплахи, неприлични коментари, измисляне на прякори, изключване Форми на сексуален тормоз са например: показване на неприлични жестове и действия,	Действията се предприемат от учител заедно с родител, като се осъществява педагогическа работаиндивидуално, за група деца, за цялата група При наличие на щети от материален характер-те се възстановяват Ако педагогическата работа не дава резултата и насилственото поведение се повтаря, а последстнвията се по-сериозни, то	Не се регистрира в дневника със случаи, защото са първа проява на насилие и не се тълкува като тормоз	1)Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници 2)Учителят подробно се информира за случилото се 3) Уведомяване на родител 4)Консултации - предприемане на индивидуални разговори с участниците. 5) Мерки и действия от страна на у-л– намиране на решение, което удовлетворява страните и служи за пример на наблюдателите. 6) Мониторинг на предприетите мерки и действия.
вербален тормоз със сексуално съдържание, разпространение на истории и изображения със сексуален подтекст. Форми на кибертормоз са например: обидни обаждания и изпращане на обидни съобщения(SMS, MMS, съобщения в социалните мрежи, др.)	тогава следва да се предприемат действия, предписани за ситуации от второ или трето ниво		

Второ ниво – повтаряне на едни и същи нарушения на правилата или с по- сериозни последици:			
Ниво на тормоз	Ниво на тормоз	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция

Форми на физически тормоз са например: шамаросване, удряне, стъпкване или късане на дрехи, ритане, обграждане, плюене, отнемане и разрушаване на нечия собственост, дърпане на нечий стол изпод него, дърпане за уши или коса. **Форми на психически тормоз** са например: изнудване, заплашване, несправедливо наказание, забрана за общуване, отхвърляне и манипулация, подигравки, отправени пред целия клас обиди; интригантстване, разпространяване на слухове, публично отхвърляне и игнориране, неприемане, манипулиране и използване. **Форми на сексуален тормоз** са например: сексуално докосване, показване на порнографски материали, показване на интимни части на тялото и сваляне на дрехи, подтикване или принуждаване към сексуални действия, заснемане в сексуални пози. **Форми на кибертормоз** са например: непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видео, злоупотреба с блогове, форуми, социални	Действията се предприемат от учител, заедно с психолог , представител на координационния съвет и задължително участие на родител, като се уведомява директорът По преценка се подава сигнал до ОЗД и/или полиция. КС прави оценка на риска и може да даде становище за иницииране на работа по случая	Ситуацията на тормоз се описва в Дневника за ситуации на тормоз от свидетел или учител Възстановяване на щети при наличие на такива	1)Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници. 2)Учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, които е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнар към ОЗД 3) Учителят съобщава на КС за случая. Прави се оценка на случая и по преценка директорът подава сигнал от името на институцията до ОЗД и/или полиция и се инициира работа по случая 4)Уведомяване на родител 5) Мерки и действияработа на КС: анализ на ситуациите от регистъра и предприемане на работа по случая 6)Проследяване изпълнението на предприетите мерки и действия
мрежи, заснемане без разрешение			

Трето ниво – системна злоупотреба, както и ситуации, в които съществува опасност за живота и здравето , за който и да е от участниците в ситуацията:			
Ниво на тормоз	Ниво на тормоз	Документиране	Последователност на процедурите за интервенция
Форми на физически тормоз са например: сбиване, задушаване, събаряне, причиняване на изгаряния и други наранявания, намушкване с остър предмет, провесване от прозорец или високо място, лишаване от храна, излагане на ниски или високи температури и заплашване с оръжие. **Форми на психически тормоз** са например: сплашване, изнудване със сериозни заплахи, насилствено отнемане на пари и вещи, ограничаване на движението, склоняване заупотреба на наркотични и други психотични вещества, включване в деструктивни групи и организации. аплахи, изолация, групово измъчване на индивид или група и организиране на затворени групи (банди), последиците от които наранява други. **Форми на сексуален тормоз** са например: съблазняване от друго дете или възрастен, злоупотреба с власт при подстрекаване, изнудване, склоняване и/или	На трето ниво, по правило, уведомяването на ОЗД и/или органите на полицията става **незабавно.** Действията на ниво ДГ се предприемат от директор заедно с КС със задължителното участие на родител и компетентни власти,организации и услуги (центрове за социална работа, здравни центрове отдел закрила на детето, полиция и др.). Ако присъствието на родител не е в найдобър интерес на детето, например би го наранил, застрашил безопасността му или би нарушил процедура, директорът следва да информира центъра за социална работа, отделите за закрила на детето и/или полицията съставяне на При	Ситуациите на тормоз от трето ниво се описват в Дневника за случаи на тормоз, като по тях се предприема интензивна работа по случая, включваща всички участници, правят се оценки на потребностите и план за действие, както и се инициират процедури в съответствие със закона.	1)Прекратяване на ситуацията и успокояване/интервенция към всички участници 2)Учителят подробно се информира за случилото се от всички свидетели и участници в ситуацията на насилие. Всеки служител, които е станал свидетел на насилието, може да подаде сигнал към ОЗД 3)Уведомяване на родител 4) Консултации-предприемане на индивидуални разговори с участниците 5) Мерки и действияработа на КС: интензивна работа по случая; информиране и насочване към други служби и/или услуги от страна на директора 6)Проследяване изпълнението на предприетите мерки

принуждаване към сексуални действия, блудство, изнасилване, кръвосмешение. **Форми на кибертормоз** са например: повторно действие на непоискано заснемане и разпространяване на снимки и видеозаписи, злоупотреба с блогове, форуми, социални мрежи, заснемане без разрешение, заснемане на сцени на насилие, разпространение на записи и снимки на детска порнография.	материална щета се съставя Протокол за възстановяване на щетата;		и действия

ПРИЛОЖЕНИЕ 1.

НАСОКИ ЗА ИНТЕРВЕНЦИЯ

1. Разпознаване на тормоза от страна на учителя.
2. Прекратяване на ситуация на тормоз.
3. Подход за възстановяване на щетата.
4. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз.
5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги в общността.

Намесата и справянето с конкретни ситуации на тормоз и насилие е част от цялостната политика на училището срещу насилието. Намесата на възрастните следва внимателно да се обмисли и планира. Тя трябва да бъде последователно прилагана от цялата общност, за да бъде максимално ефективна.

Важно е да не бъдат омаловажавани и първите прояви на влошаване на отношенията между децата, както и поведението, което е неприемливо. Тези ситуации представляват първо ниво от приетата класификация. Необходимо е още при най-малките сигнали и съмнения за тормоз да се предприемат стъпки, за да се предотврати ескалация на насилието и да се изпрати ясно послание, че такова поведение няма да бъде толерирано. Вниманието трябва да бъде насочено както към проявите на физически тормоз, така и към неговите социални и психологически измерения.

1.Разпознаване на тормоза от страна на учителя

По-голямата част от ситуациите на тормоз могат да бъдат овладени от учителите, а някои –от самите деца. Всяка намеса изисква внимателна преценка на ситуацията и нейната тежест. На първо място важно е да се разграничат случаите, в които не се касае за тормоз, а само за игра или приятелско премерване на силите между децата. За целта е необходимо да се наблюдава поведението на децата, включително и на тези, които само присъстват без активно да участват.

Следното би могло да помогне за правилна оценка на ситуацията:

- ако децата се закачат, бутат или блъскат или си разменят шеги, като при това се смеят, разменят си ролите и позициите и никое от тях няма видимо доминиращо положение, а околните не им обръщат особено внимание, то най-вероятно става дума за игра;
- ако едно от децата е видимо напрегнато, не се усмихва, опитва се да се махне, ако ролите не се сменят, а другото дете е в постоянно доминираща позиция и това поведение привлича вниманието на околните, то най-вероятно става дума за тормоз;
- когато се касае просто за приятелска игра, учителят може да се намеси, за да предупреди децата да внимават да не се наранят. Ако обаче наблюдаваното поведение може да бъде

определено като тормоз е необходимо да се предприемат съответните стъпки, описани в механизма.

2. Прекратяване на ситуация на тормоз:

Задължение на всеки учител е да се намеси, за да прекрати ситуация на тормоз, на която е станал свидетел или за която е получил сигнал (от дете, родител или друг служител от училището): - в случай на физически тормоз децата трябва да бъдат разделени и да се прекрати физическият контакт между тях незабавно;

- не трябва веднага да се разпитва за случилото се, да се обсъждат причините за насилието или да се изяснява ситуацията. Това може да се случи на по-късен етап. Важното е учителят ясно да обяви пред всички, че това е насилие и то е недопустимо поведение. В този момент не е добре да се разпитва за подробности и детето, което е потърпевшо, особено в присъствието на детето, което е нанесло тормоза и на други деца, защото това може да уронинеговото достойнство. Фокусът на интервенцията трябва да бъде насочен към децата-свидетели на тормоза, към средата, а не към участниците в ситуацията на насилие;
- когато става въпрос за първа проява, която не е тежка по отношение на нанесената вреда, може да се приложи подходът за възстановяване на щетата

3.Подходът за възстановяване на щетата се основава на принципа, че „всяка щета, нанесена на друг, трябва да бъде възстановена“ и включва съответните действия в тази посока. Възстановяване на щетата е принцип, който предполага, че хората правят грешки. Грешките следва да бъдат поправени, като същевременно не се налагат наказания. Този принцип подчертава поемането на отговорност за неприемливо поведение и за позитивно решаване на проблема. Възстановяването на щетите успешно може да се прилага за материални и за нематериални щети.

Подходът за възстановяване на щетите изисква време и по-задълбочен разговор на учителя на групата с детето, което е извършило насилие, за да му се помогне да разбере какви са последствията от неговата постъпка. Важно е учителят със спокоен и умерен тон, както и с държанието си, да покаже ясно, че проблемът е в начина на поведение, а не в личността на детето, и че се действа с оглед отново да се възстановят ценностите .

- Като първа стъпка учителят изслушва детето. Не е желателно детето да се изслушва съвместно с потърпевшото дете;
- Ключов момент във възстановяването на щетата е, че учителят разговаря с детето , а то само предлага как ще поправи грешката си, с което отново ще се възстанови нарушената ценност. С това негово предложение трябва да се съгласи и детето , което е бил потърпевш от тормоза. Този процес се медиира от ангажирания в случая учител на групата ;

-След изясняване на ситуацията и постигане на договореност, учителят за определен период от време проследява поведението на децата и дава обратна връзка.

- При преценка, насочване на детето и неговите родители към консултации с психолог

4. Действия при тежък инцидент или при повторна ситуация на насилие или тормоз При повторна ситуация на насилие или когато има случай на тежък инцидент се следват предписанията от механизма, описани в класификация на формите на тормоз и предприемане на съответни действия.

Ключово при интервенцията на възрастните е приемането на разбирането, че детето, обект на тормоз, не се нуждае от състрадание, а детето, извършител на тормоз, не се нуждае от наказание, особено което го унижава, а от разбиране и емпатия (съпреживяване), за да може то да развие това чувство към другите. Липсата на емпатия е една от основните причини, поради която се упражнява тормоз;

Работата с деца, които са обект на тормоз, трябва да бъде насочена към формиране на умения за справяне с подобно поведение. Важно е учителят да поговори с детето, по възможност още същия ден (или веднага след като е разбрал за случая, ако се касае за ситуация, за която е научил случайно) и да разбере какво точно се е случило. Ако е необходимо отделни факти могат допълнително и дискретно да бъдат проучени;

Погрешно е открито и публично пред другите деца да се оказва подкрепа на потърпевшото дете, защото това допълнително ще урони достойнството на детето пред неговите връстниците. При този първи разговор е важно да се предложи на детето подкрепа, като се разговаря какво точно ще

му помогне да се чувства сигурно детето трябва да почувства доверие и сигурност за споделяне, което е особено важно ако насилието се повтори;

- не е препоръчително да се прави среща между детето, върху което е упражнено насилието, и детето, което е извършило насилието, с цел да се помирят и да се разберат. Такива срещи могат да доведат до неблагоприятни последствия;
- наблюдавайте детето в следващите дни, за да се уверите как се чувства и при необходимост отново разговаряйте с него;
- необходимо е да се работи с наблюдателите не само на нивото на превенцията, но и след ситуация на тормоз;
- не се отстраняват наблюдателите, когато се прекратява или управлява ситуация на тормоз, като всички, които са били там, следва да видят какво се прави съгласно правилата Валидизират се пправилата и етиката на поведението и се подкрепят тези, които са се намесили в защита цценностите . На останалите се споделя очакването да направят същото, ако се случи в бъдеще;
- насърчава се убеждение за отговори на насилието с думи, търсене на помощ и съобщаване за случая. Насърчаване за грижа спрямо тормозеното дете. При преценка детето може да бъде насочено към услуги в общността.

5. Насочване на детето и неговите родители към програми и услуги

Насочването на детето и неговите родители към консултация и психологическа работа следва да се осъществява от учителя или от координационния съвет. Насочващият трябва да е запознат с услугите в и да даде пълна и конкретна информация на родителите за възможните услуги и програми .Важно е насочването да се направи конкретно и с грижа, за да могат родителите и детето да се възползват, а не да го приемат като мярка за наказание.

ПРИЛОЖЕНИЕ 2.

КОГА, КОЙ И КЪДЕ МОЖЕ ДА ПОДАВА СИГНАЛ ЗА ДЕТЕ В РИСК?

1.Кога се подава сигнал за дете в риск?

Съгласно Закона за закрила на детето, чл. 7 (1) „Лице, на което стане известно, че дете се нуждае от закрила, е длъжно незабавно да уведоми дирекция „Социално подпомагане", Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи. (2) Същото задължение има и всяко лице, на което това е станало известно във връзка с упражняваната от него професия или дейност, дори и ако то е обвързано с професионална тайна".

2. Кой може да подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

От страна на образователната институция всеки един професионалист, работещ в системата на образованието, може да подаде сигнал към отдел „Закрила на детето" по местоживеене на детето. Това може да бъде директор, учител, възпитател, хигиенист, служител от непедагогическия персонал и т.н. Сигналът може да бъде подаден от името на училището, на Координационния съвет, като се описва цялата събрана информация по случая. По този начин се действа институционално и се подкрепя учителят, който е установил тормоза и риска за детето. Когато сигналът се отнася за дете в риск, сигналът ще бъде проучен от социалния работник, дори да е подаден анонимно. В случай на подозрение за ситуация на тормоз, всеки служител в училище може да проведе консултация като се свърже с Националната телефонна линия за деца и разговаря с експерт на телефон 116 111.

3. Къде може да се подава сигнал за дете в риск от насилие и тормоз?

Към Държавната агенция за закрила на детето функционира Национална телефонна линия за деца 116 111. Националната телефонна линия за деца предоставя консултиране, информиране и помощ по всякакви въпроси и проблеми, свързани с деца. Към нея при необходимост могат да се обръщат за съдействие и професионалисти. Националната телефонна линия за деца с номер 116 111 е с национално покритие, достъпна от територията на цялата страна, напълно безплатна за обаждащите се, независимо дали звънят от стационарен или мобилен телефон. Тя функционира 24 часа в денонощието. Според Координационния механизъм, в случай че сигналът за насилие бъде приет от някой от визираните органи за закрила – получен от

дирекция „Социално подпомагане“/отдел за закрила на детето, Държавната агенция за закрила на детето или Министерството на вътрешните работи, съгласно чл. 7 от Закона за закрила на детето той е длъжен да уведоми за това останалите незабавно до 1 час от регистриране на сигнала, включително по телефон и факс. Сигналът се изпраща в дирекция „Социално подпомагане” по настоящия адрес на детето

Съгласно Правилника за прилагане на Закона за закрила на детето (чл. 10, ал. 5) в случаите, отнасящи се до насилие над дете, се разглеждат и анонимни сигнали.

Съгласно Координационния механизъм във всеки един отдел „Закрила на детето” при дирекция „Социално подпомагане” началникът на отдела е на разположение, като той определя отговорен социален работник. В отдел „Закрила на детето” определеният отговорен социален работник извършва проверката на сигнала до 24 часа от постъпване на сигнала. При проучването на сигнала социалният работник може да потърси съдействие от страна на училището – информация за детето, за взаимоотношенията му с учениците, впечатленията на учителите, т.е. информация, с която да бъде направена оценка на случая. При проучването на сигнала и предприемането на действия се изисква работа в екип от страна на различни специалисти. От една страна, за да се направи точна оценка, а от друга, за да бъдат съгласувани действията на различните специалисти. В случай че бъде установен риск за детето, то ще бъде отворен случай, т.е. ще бъдат предприети мерки за закрила. Ще бъде изготвен план, в който ще бъдат описани планираните мерки, като социалният работник ще следи за изпълнението на плана. В работата с децата и техните семейства всеки професионалист има своята роля. Ролята на социалния работник е свързана с проучване на семейната среда и предприемане на мерки за закрила. В същото време той има правомощията и ангажимента да консултира родителите, да подпомогне тяхната ангажираност в работата с детето на равнище училище. Социалният работник може да консултира семейството, да насочи родителите и детето към подходящи социални услуги и консултации. Мултидисциплинарният екип на местно равнище следва да си постави единна стратегическа цел, за постигането на която следва да изготви съвместен план за действие с разписани конкретни задачи със срок за изпълнение. Всеки един от посочените по-горе участници в мултидисциплинарния екип набелязва и предлага на останалите от екипа конкретни задачи по случая, които да изпълни, съобразно собствените си правомощия и в съответствие с нормативната уредба. Конкретните задачи за изпълнение следва да бъдат зададени така, че да може всеки участник да действа съобразно оперативната си самостоятелност, като изпълнението на конкретните дейности и задачи бъде подкрепено със съдействието на останалите участници и в същото време това да спомогне за крайния резултат – дългосрочна цел, която трябва да гарантира в най-голяма степен интереса на засегнатото дете. Работата в екип ще даде възможност и за обратна връзка между различните специалисти, работещи с детето и неговото семейство, за успехите или трудностите при изпълнението на планираните цели.

Механизмът за противодействие на тормозът и насилието в ДГ№16“Слънчева дъга“ е разработен съгласно Заповед № РД09-1877/18.12.2015г. на Министъра на МОН и актуализиран на Заседание на педагогически съвет с протокол № 1/15.09.2025г.